

**LIETUVOS RESPUBLIKOS VALSTYBINIO SOCIALINIO DRAUDIMO
FONDO BIUDŽETO 2021 METŲ PROJEKTO
AIŠKINAMASIS RAŠTAS**

Valstybinio socialinio draudimo fondo biudžeto projektas (toliau – Biudžeto projektas) parengtas, vadovaujantis galiojančiomis Lietuvos Respublikos teisės aktų normomis: Valstybinio socialinio draudimo įstatymu, Valstybinio socialinio draudimo fondo biudžeto sandaros įstatymu, Socialinio draudimo pensijų įstatymu, Ligos ir motinystės socialinio draudimo įstatymu, Nedarbo socialinio draudimo įstatymu, Nelaimingų atsitikimų darbe ir profesinių ligų socialinio draudimo įstatymu, Pensijų kaupimo įstatymu bei atsižvelgiant į Lietuvos Respublikos Vyriausybės teikiamų įstatymų pakeitimų projektų nuostatas.

Projektas parengtas, atsižvelgiant į Finansų ministerijos gruodžio mėn. paskelbtą šalies ekonominės raidos scenarijų 2021 – 2023 m.

Teikiamame projekte neįvertintas ligos išmokų padidėjimas (apie 120 mln. Eur) dėl pandemijos, nes faktiškai patiriamos išlaidos, susijusios su pandemija, bus finansuojamos valstybės biudžeto rezervinio fondo lėšomis.

Teikiamame projekte įvertintos pensijų anuitetų mokėtojo patiriamos sąnaudos ir jas kompensuojančios pajamos.

Fondo biudžeto pajamos 2021 m. apskaičiuotos, taikant bendrą draudėjų 1,47 proc. ir apdraustųjų bendrąjį 12,52 proc. socialinio draudimo įmokų tarifus, kurie atskiroms socialinio draudimo rūšims pasiskirsto taip:

1. Draudėjų įmokų tarifai:

1) nedarbo socialiniam draudimui	1,31 proc.
(terminuotoms sutartims	2,03 proc.)
2) nelaimingų atsitikimų darbe ir profesinių ligų socialiniam draudimui (vidutinis)	0,16 proc. (0,14 -1,4 proc.)

2. Apdraustųjų įmokų tarifai:

1) pensijų socialiniam draudimui	8,72 proc.
2) ligos socialiniam draudimui	2,09 proc.
3) motinystės socialiniam draudimui	1,71 proc.

Nelaimingų atsitikimų darbe ir profesinių ligų socialinio draudimo (toliau – nelaimingų atsitikimų darbe socialinis draudimas) įmokos tarifas diferencijuojamas pagal Socialinės apsaugos ir darbo ministro 2017 m. liepos 7 d. įsakymu Nr. A1-387 patvirtintą Draudėjų priskyrimo nelaimingų atsitikimų darbe ir profesinių ligų socialinio draudimo įmokos tarifų grupėms metodiką. Išskiriamos keturios šios įmokos tarifų grupės: I grupė – 0,14 proc., II grupė – 0,47 proc., III grupė – 0,7 proc., IV grupė – 1,4 proc. Šalies bendrasis (vidutinis) nelaimingų atsitikimų darbe socialinio draudimo įmokos tarifas - 0,16 proc.

Socialinio draudimo įmokos 2021 m. bus skaičiuojamos nuo sumos, ne didesnės kaip 60 vidutinių šalies darbo užmokesčių, taikomų apdraustųjų 2021 m. socialinio draudimo įmokų bazei skaičiuoti (81 162 Eur).

Pajamos

Prognozuojamas 2021 m. bendras apdraustų asmenų skaičius bus 1 501,8 tūkst. žm., t.y. 1,4 proc. arba 13,8 tūkst. žm. didesnis nei 2020 m. laukiama. Šį padidėjimą sąlygoja apdraustųjų, draudžiamų visomis socialinio draudimo rūšimis, skaičiaus augimas iki 1350,5 tūkst. žm.

Apdraustųjų, draudžiamų visomis socialinio draudimo rūšimis, metinė draudžiamųjų pajamų bazė, pagal šalies ekonominį augimą turėtų didėti 5,2 proc. iki 20 620 874 tūkst. Eur., tačiau įvertinus tai, kad draudžiamų asmenų socialinio draudimo įmokos 2021 m. bus skaičiuojamos nuo sumos ne didesnės kaip

60 šalies vidutinių darbo užmokesčių, metinė draudžiamųjų pajamų bazė sumažėja 312,5 mln. Eur iki 20 308 348 tūkst. Eur ir didės 4,4 proc. t.y. 0,8 proc. punkto mažiau nei šalies darbo užmokesčio fondas.

Draudėjų socialinio draudimo įmokos prognozuojama bus 344 247 tūkst. Eur, 6,0 proc. arba 19,6 mln. Eur. didesnės nei 2020 m. laukiama. Didžiausia draudėjų socialinio draudimo įmokų dalis, t.y. 77,7 proc. arba 267 503 tūkst. Eur bus skirta nedarbo socialiniam draudimui, 9,5 proc. arba 32 674 tūkst. Eur – nelaimingų atsitikimų darbe socialiniam draudimui, 12,8 proc. arba 44 070 tūkst. Eur – asmenų draudimui valstybės lėšomis: pensijų, nedarbo, nelaimingų atsitikimų darbe ir profesinių ligų, ligos, motinystės socialiniam draudimui. Prognozuojama, kad valstybės lėšomis draudžiamų asmenų skaičius liks nepakitęs ir bus apie 81,8 tūkst. žm.

Apdraustųjų socialinio draudimo įmokos bus 2 558 051 tūkst. Eur, 4,5 proc. arba 109,3 mln. Eur didesnės nei 2020 m. laukiama. Didžiausia apdraustųjų socialinio draudimo įmokų dalis, t.y. 69,7 proc. arba 1 782 380 tūkst. Eur bus skirta pensijų socialiniam draudimui, 16,7 proc. arba 426 402 tūkst. Eur – ligos socialiniam draudimui, 13,6 proc. arba 349 269 tūkst. Eur – motinystės socialiniam draudimui.

Numatoma, kad savarankiškai dirbančių asmenų socialinio draudimo įmokos bus 92 385 tūkst. Eur, t.y. 4,6 proc. arba 4,1 mln. Eur. didesnės nei 2020 m. laukiama. Savarankiškai dirbančių asmenų, mokančių socialinio draudimo įmokas, skaičius prognozuojama nesikeis ir bus apie 55,0 tūkst. žm.

Savanoriškai apsidraudusių asmenų socialinio draudimo įmokos išliks stabilios apie 1 tūkst. Eur, nes savanoriškai apsidraudusių asmenų skaičius prognozuojama nesikeis ir bus 0,01 tūkst. žm.

Prognozuojama, kad apskaičiuota delspinigių, palūkanų ir baudų suma bus 1 135 tūkst. Eur, t.y. tokia pat kaip 2020 m. laukiama.

Asignavimų suma iš Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto lėšų bendrajai pensijos daliai kompensuoti pagal 2021 m. priskaičiuotas pensijų sumas numatoma 2 119 123 tūkst. Eur, o pinigų srautuose nurodoma 2 159 832 tūkst. Eur asignavimų suma, įvertinus 2019 m. valstybės biudžeto 40 709 tūkst. Eur nepadengtą asignavimų išpareigojimą bendrajai pensijos daliai kompensuoti.

Veiklos pajamos ir iš įtraukto į Fondo apskaitą turto gaunamos pajamos, numatant gauti veiklos sąnaudų kompensavimo už įmokų surinkimą ir pervedimą į Fondus bei išmokų, finansuojamų iš valstybės biudžeto, skyrimą, mokėjimą ir pristatymą, anuitetų fondo administravimą didės 6,3 proc. bus 12 592 tūkst. Eur.

Prognozuojamos 2021 m. **Fondo biudžeto pajamos** iš viso bus **5 127 534 tūkst. Eur**, t.y. 3,7 proc. (180,7 mln. Eur) didesnės nei 2020 m. laukiama.

Išlaidos

Biudžeto projekte valstybinio socialinio draudimo pensijoms numatoma skirti 76,6 proc. visų išlaidų arba 3 823 062 tūkst. Eur, tai 337,4 mln. Eur arba 9,7 proc. daugiau nei 2020 m. laukiama. Šių išlaidų didėjimą sąlygoja numatomas pensijų didinimas pagal apskaičiuotą pensijų indeksavimo koeficientą 2021 metams.

Prognozuojama, kad vidutinis senatvės pensininkų skaičius 2021 m. bus 611,5 tūkst. žm., t.y. dėl pensinio amžiaus didinimo sumažės 0,2 proc. (1,0 tūkst. žm.). Visų mokamų valstybinio socialinio draudimo pensijų skaičius 2021 m. prognozuojama bus 1 026,8 tūkst. arba 0,4 proc. (3,6 tūkst.) mažesnis nei 2020 m. laukiama.

Atsižvelgiant į Valstybinių socialinio draudimo pensijų įstatymo pataisas, Finansų ministerijos paskelbtą šalies ekonominės raidos scenarijų, apskaičiuotas pensijų indeksavimo koeficientas 2021 m. bus 1,0958, t.y. nuo 2021 m. sausio 1 d. pensijos vidutiniškai didės 9,58 proc.

Prognozuojama, kad 2021 m. vidutinė metinė senatvės pensija, turint būtinąjį stažą, bus 440,0 Eur, t.y. bus 40,6 Eur arba 10,2 proc. didesnė nei 2020 m. (9,6 proc. - dėl pensijų indeksavimo, 0,6 proc.- dėl didesnių naujai skiriamų pensijų).

Vidutinės senatvės pensijos, turint būtinąjį stažą, ir apdraustųjų vidutinių mėnesio draudžiamųjų pajamų, nuo kurių skaičiuojamos socialinio draudimo įmokos, santykis 2021 m. bus 35,1 proc. arba 2,2 procentinio punkto didesnis nei 2020 m., o vidutinė senatvės pensija turint būtinąjį stažą palyginus su šalies neto darbo užmokesčiu sudarys 47 proc.

Prognozuojama, kad 2021 m. ligos išmokos dėl pandemijos, bus kompensuojamos valstybės rezervinio fondo lėšomis, todėl teikiame projekte pateikiamos ligos išmokos, nesusijusios su pandemija, kurios bus 347 913 tūkst. Eur, t.y. 136,6 mln. Eur arba 28,2 proc. mažesnės nei 2020 m. laukiama. Šios draudimo rūšies išlaidos sudarys 7,0 proc. visų išlaidų.

Motinytės socialinio draudimo išmokoms 2021 m. numatoma panaudoti 373 757 tūkst. Eur, t.y. 19,7 mln. Eur arba 5,6 proc. daugiau nei 2020 m. Šios išlaidos sudarys 7,5 proc. visų Fondo biudžeto išlaidų, iš jų: motinytės išmokoms prognozuojama panaudoti 87 862 tūkst. Eur, t.y. 3,6 mln. Eur arba 4,3 proc. daugiau, vaiko priežiūros išmokoms – 266 467 tūkst. Eur, t. y. 14,2 mln. Eur arba 5,7 proc. daugiau, tėvystės išmokoms – 19 428 tūkst. Eur. t.y. 1,8 mln. Eur arba 10,1 proc. daugiau nei 2020 m.

Prognozuojamas vaiko priežiūros išmokų gavėjų skaičius bus 41,8 tūkst. žm. t.y. 0,8 tūkst. žm. arba 2,0 proc. daugiau nei 2020 m.

Nedarbo socialiniam draudimui numatomi 312 312 tūkst. Eur (6,3 proc. visų išlaidų), 7,3 mln. Eur arba 2,4 proc. daugiau nei 2020 m. laukiama. Prognozuojamas nedarbo lygio mažėjimas nuo 8,8 proc. 2020 m. iki 8,2 proc, todėl nedarbo išmokų gavėjų skaičius atitinkamai mažės ir bus 76,9 tūkst. asm., o vidutinė nedarbo išmoka padidės 10,1 proc. ir sieks 338,0 Eur.

Prognozuojama, kad išlaidos nelaimingų atsitikimų darbe socialiniam draudimui bus 31 102 tūkst. Eur, t.y. 0,6 proc. visų išlaidų. Išlaidos nelaimingų atsitikimų darbe socialiniam draudimui bus 5,7 proc. arba 1,7 mln. Eur didesnės nei 2020 m.

Prognozuojama, kad neatgautinos ir abejotinais atgautinos sumos bus 8 000 tūkst. Eur.

Veiklos sąnaudos prognozuojamos, įvertinus Lietuvos Respublikos įstatymais, Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimais, Europos Sąjungos teisės aktais deleguotas funkcijas. Veiklos sąnaudas sudaro Fondo administravimo įstaigų finansavimo sąnaudos, ilgalaikio turto nusidėvėjimas (amortizacija) bei kitos Fondo veiklos sąnaudos.

Veiklos sąnaudos 2021 m. bus 95 153 tūkst. Eur, t.y. 7,2 mln. Eur arba 8,2 proc. didesnės nei 2020 m. planuota. Šių išlaidų didėjimą pagrindė sąlygojo išmokų mokėjimo sąnaudų augimas dėl pensijų indeksacijos, priskaičiuotos 2 700 tūkst. Eur palūkanos už lėšų likučius sąskaitose bei pensijų anuitetų fondo administravimo išlaidos (403 tūkst. Eur), kurios bus kompensuojamos Valstybinio socialinio draudimo fondui per veiklos pajamas.

Fondo administravimo įstaigų finansavimo sąnaudos 2021 m. bus 87 731 tūkst. Eur. t.y. 4,2 mln. Eur. arba 5,1 proc. didesnės nei 2020 m. Fondo administravimo įstaigų sąnaudų dalis Fondo biudžeto išlaidose 2021 m. bus 1,8 proc. (2020 m. – 1,7 proc.), o nevertinant veiklos sąnaudų patiriamų vykdant kitas pavestas funkcijas (8 354 tūkst. Eur), sudaro 1,6 proc.

Darbo užmokesčio fondas 2021 m. planuojamas 64 086 tūkst. Eur, t.y. 5,5 proc. didesnis nei 2020 m. Ši augimą įtakoja Valstybės tarnybos įstatymo nuostatų įgyvendinimas bei pensijų anuitetų fondo administravimo išlaidos. Darbo užmokesčio fondas sudaro 67,4 proc. visų veiklos sąnaudų.

Socialinio draudimo įmokoms už Fondo administravimo įstaigų darbuotojus 2021 m. reikės 929 tūkst. Eur. Socialinio draudimo įmokos sudaro 1,0 proc. visų veiklos sąnaudų.

Išlaidų prekių ir paslaugų įsigijimui planuojama 22 716 tūkst. Eur, t.y. 0,9 mln. Eur arba 4,0 proc. daugiau nei 2020 m. Išlaidos prekių ir paslaugų įsigijimui sudarys 23,9 proc. visų veiklos sąnaudų.

Didžiausią dalį prekių ir paslaugų įsigijimo išlaidų 31,3 proc. arba 7 100 tūkst. Eur sudaro sąnaudos už išmokų mokėjimo paslaugas.

Siekiant mažinti administracinę naštą verslui, skiriamas dėmesys pažangiausiems Fondo administravimo įstaigų klientų (draudėjų, apdraustųjų bei socialinio draudimo išmokų gavėjų) aptarnavimo metodams. Šiuo tikslu plėtojamas paslaugų teikimo elektroninėmis priemonėmis apimtys.

Informacinių taikomųjų sistemų programinės įrangos priežiūrai, eksploatavimui bei vystymui 2021 m. reikės 5 309 tūkst. Eur, t.y. tiek pat kaip 2020 m. laukiama arba 23,4 proc. visų 2021 m. prekių ir paslaugų įsigijimo išlaidų.

Kompiuterinės, biuro ir kitos technikos priežiūros ir eksploatavimo sąnaudoms 2021 m. reikalinga 1 690 tūkst. Eur, t.y. tiek kiek 2020 m. laukiama.

Ženklią veiklos sąnaudų dalį sudaro ilgalaikio turto nusidėvėjimų (amortizacijos) sumos. 2021 m. šios išlaidos bus 4 600 tūkst. Eur ir sudarys 4,8 proc. visų veiklos sąnaudų.

2021 m. prognozuojamos **Fondo biudžeto išlaidos bus 4 991 299 tūkst. Eur**, t.y. 4,7 proc. (223,9 mln. Eur) didesnės nei laukiama 2020 m.

Einamųjų metų pajamos viršija išlaidas 136 235 tūkst. Eur.

Piniginės įplaukos, išlaidos ir kasos apyvartos lėšos

Įvertinus prognozuojamą apskaičiuotų Fondo biudžeto pajamų surinkimo lygį (98,7 proc.), apskaičiuotas ilgalaikio turto nusidėvėjimo sumas ir numatomus gauti valstybės biudžeto asignavimus, grynujų pinigų srautų iš įprastinės veiklos rezultatas yra teigiamas 82 615 tūkst. Eur t.y. 60,8 mln. Eur geresnis nei 2020 m. laukiama.

Iš Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto 2021 m. numatoma gauti 2 159 832 tūkst. Eur asignavimų, iš jų: 2 119 123 tūkst. Eur – 2021 m. bendrajai pensijos daliai kompensuoti ir 40 709 tūkst. Eur valstybės biudžeto 2019 m. nepadengta asignavimų suma bendrajai pensijos daliai finansuoti.

Vykdamas valstybinį socialinį draudimą ir kitas Fondo administravimo įstaigoms deleguotas funkcijas didėja būtinumas operatyviai keisti informaciją su kitomis žinybomis, Europos Sąjungos (toliau – ES) šalimis, plečiasi Fondo informacinių taikomųjų sistemų skaičius ir jų integracija su išorinėmis informacinėmis sistemomis, įgyvendinant elektroninės valdžios koncepciją

Investicinei veiklai 2021 m. numatoma skirti 9 537 tūkst. Eur. t.y. 0,2 mln. Eur daugiau nei 2020 m. Šių išlaidų padidėjimą sąlygojo didėjantys informacijos srautai bei ES ir šalies teisės aktų pokyčiai įtakojantys daugelio taikomųjų sistemų modifikavimą.

Nematerialaus turto įsigijimui 2021 m. būtina skirti 8 765 tūkst. Eur, iš jų 886 tūkst. Eur – programinės įrangos licencijoms ir 7 879 tūkst. Eur programinei įrangai, iš jų 2 100 tūkst. Eur – apdraustųjų valstybiniu socialiniu draudimu ir socialinio draudimo išmokų gavėjų registro naujos versijos sukūrimui ir įmokų apskaitos taikomosios sistemos modifikavimui, 875 tūkst. Eur - dokumentų valdymo sistemos modernizavimui, 4 904 tūkst. Eur - kitų taikomų programų modifikavimui.

Ilgalaikiam materialiajam turtui įsigyti reikės 872 tūkst. Eur, iš jų 700 tūkst. Eur – kompiuterinei technikai, 172 tūkst. Eur – kitam ilgalaikiam turtui.

Pardavus ilgalaikį materialųjį turtą 2021 m. planuojama gauti 100 tūkst. Eur.

Lėšų likučiai sąskaitose 2021 metais, įvertinus numatomus gauti valstybės biudžeto asignavimus, padidės 73 078 tūkst. Eur ir sudarys 919 014 tūkst. Eur. Prognozuojama, kad apie 606 024 tūkst. Eur nepanaudotų 2020 m. rezervinio fondo lėšų bus grąžinta į Valstybinio socialinio draudimo rezervinį fondą ir apie 20 781 tūkst. Eur pervestinių lėšų į rezervinį fondą iš 2020 m. laukiamo teigiamo rezultato.

Pinigų cirkuliacijai užtikrinti 2021 m. kasos apyvartos lėšos sudarys 207 785 tūkst. Eur.

Fondo sukauptas rezultatas, įvertinus 2017 m. valstybės biudžetui perduotas paskolas ir 2020 m. laukiamą vykdymą, 2021 m. bus teigiamas 1 186,2 mln. Eur (žr. 5 lentelė).

Socialinės apsaugos ir darbo ministrė

Monika Navickienė